

Вплив єврейської культури на торгівлю дичиною у Галичині кінця XIX – початку XX ст.

Будь-яка галузь виробництва спирається на цивілізаційний прогрес, географічні, кліматичні та інші особливості ведення господарства. Одним із чинників, які в тій чи іншій мірі впливають на розвиток певної галузі, є особливості національної культури.

Мисливство більше ніж будь-яка інша галузь індустрії розваг чи економіки через колективність полювань та проведення часу на природі увібрало в себе культуру різних національностей. Кожна нація має свою унікальність, що полягає у різних пластах культури, що виражаються через віросповідання, ментальність, спосіб виробництва матеріальних цінностей тощо. Певні ментальні особливості, що проявляються в основному у способі торгівлі, приготування їжі, ведення господарства, притаманні й єврейській національності.

Хоча й євреї практично ніколи не займалися полюванням і не їли дичину, так як спосіб її добування не відповідав єврейським законам, але тим не менш зосередили у своїх руках торгівлю дичиною.¹ Більше того, вони ніколи не займалися практичним розведенням дичини і ніколи не орендували мисливські ревіри,² але створили у Галичині власну монополію на торгівлю дичиною, диктуючи тим самим ціну на закупівлю та продаж продукції. Гуцули, які не мали можливості продати дичину, обмінювали її у євреїв на тютюн та горілку.³ Монополізація торгівлі рибою та дичиною у деяких випадках носила кримінальний характер. Дійшло навіть до того, що коли один власник магазину купив оптом 200 голів зайців у мисливців після офіційного полювання, до

¹ Drobiazgi myśliskie // Łowiec Polski. – 1913. – № 3. – S.46.

² Posiedzenie 1-28 // Stenograficzne sprawozdania z trzeciej sesji piątego peryodu Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskie z roku 1885/6 - Lwów, 1886. – S. 738.

³ Słowo o huculach i polowaniu // Łowiec. – 1879. – № 6. – S. 81–83.

нього підійшли євреї та примусово заставили його перепродати їм зайців, погрожуючи, щоб він більше до торгівлі дичиною не ліз.⁴

З приходом у гори цивілізації у вигляді залізниці та промислової вирубки лісу, а разом з тим і приїздом у гори більшої кількості євреїв позбавились торгівля дичиною, бо її можна було швидше вивезти і доставити до міста, де вона дорожче коштувала. Так, якщо до будівництва залізниці у Карпатах форель вагою у пів-фунта можна було купити лише за 0,03-0,05 золотого, то її ціна в подальшому зросла у 10 разів. Крім того, для потреб багатьох шинків гуцули на замовлення виловлювали рибу у річці Прут. Більшу рибу продавали єврею-корчмарю, а меншу забирали собі – варили юшку. Цікавими з цього огляду є спогади З. Фішера, одного із керівників Краківського рибальського товариства, який подорожував Гуцульщиною. Він згадує, що у селі Вовчівцях (Снятинський повіт) купив два щупаки лише за 0,5 золотого, і рибалки були дуже раді й сказали, що єврей заплатив би набагато менше. Якщо фунт щупака на ринку у Кракові коштував 1 золотий, то у Коломиї – у десять разів дешевше.⁵

Крім залізниці для позбавлення торгівлі велику роль відіграла також промислова експлуатація Карпатських лісів. Разом з лісорубами у гори зайшли євреї, які одразу монополізували торгівлю рибою. Ціни на форель піднесли у десять разів.⁶

На відміну від дичини євреї у Галичині споживали майже всю рибу, виловлену у річках.⁷ Якщо християни велику кількість риби споживали лише у певні періоди року (пости), то євреї харчувались рибою цілий рік, що пояснюється єврейською релігією. Відзначалось, що багаті християни по містах

⁴ Drobiazgi myśliskie // Łowiec Polski. – 1912. – № 6. – S.94.

⁵ Stosunki rybacki nad Prutem i Czeremoszem przez Zygmunta Fischera // Okólnik. – 1893. – № 9. – S.39.

⁶ Pawlik S. Handel zwierzyną, rybami i rakami w Galicyi // Łowiec – 1899. – №3. – S.30.

⁷ Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S.129.

у період поза постом рибу не їдять. Серед населення Галичини найбільше риби споживають євреї, яких тут проживало 780 тис. осіб, з яких 180 тисяч – дітей. У них навіть найскромніше свято не обходились без риби. Але осетер, вугор та деякі інші види риби були заборонені до споживання.

Статистика засвідчила, що в середньому один єврей за тиждень споживав один кілограм риби, тобто, а за рік євреї Галичини споживали риби на 1248 тис. золотих.⁸

Монополізація торгівлі дичиною становила важливу проблему, однак, поряд з нею стрімко росла інша – незаконна торгівля дичиною, що стимулювала браконьєрство. Зокрема, із побудовою залізниці робітники у вільний від роботи час займались браконьєрством, а добуту дичину продавали євреям-перекупникам.⁹ Через нелегальну торгівлю ставала нерентабельною легальна торгівля дичиною, за яку потрібно було заплатити відповідні податки та оплатити місце для торгівлі на ринку.¹⁰ Крім того, євреї не виконували вимоги закону, що зобов'язували при продажі дичини представити відповідний сертифікат про походження дичини.¹¹ Але Галицьке мисливське товариство боролось за те, щоб торгівля дичиною відбувалась відповідно до вимог законодавства. У статті «Закон та його виконання» піднімали питання про те, що магістрат м. Львова не виконує свої обов'язки відповідно до статті 36 Мисливського закону від 1897 року. Так, у Львові вільно продавали дичину, яку відстрілювали без відповідних сертифікатів про походження. Браконьєр, який не міг збути свою дичину, їхав до Львова як на землю обітовану, щоб дорожче продати дичину. Там на нього вже чекали євреї, і не питаючи про жодні сертифікати, без роздумів купували дичину у злодіїв, і самі ставали причасними до злодійства.^{12,13}

⁸ *Badania rozsiadlenia ryb // Okólnik. – 1883. – № 3. – S. 69.*

⁹ *Łowiectwo a koleje żelazne // Łowiec Polski. – 1911. – № 11. – S.165.*

¹⁰ *Pawlik S. Handel zwierzyną, rybami i rakami w Galicyi // Łowiec. – 1899. – № 1. – S. 2-6.*

¹¹ *Dzerowicz W. Podręcznik prawny w sprawach lasowych, polowych, łowieckich i o rybołówstwie / Wiktor Dzerowicz. – Lwów: Gubrynowicz i Schmidt, 1898. – 159 S.*

¹² *Ustawa a jej wykonanie // Łowiec – 1899. – № 1. – S.6-7.*

Галицька мисливська преса напряду звинувачувала єврейських торгашів у пособництві браконьєрству, відзначаючи, що браконьєри боялись тримати заяче хутро, а одразу його відносили євреям-перекупникам¹⁴ та обмінювали його на порох та нелегальну зброю.¹⁵ Аналогічно рибалки звинувачували євреїв у потуранні браконьєрству, вказуючи, що євреї-корчмарі обмінювали незаконно виловлену рибу на динаміт, сітки, отруту.¹⁶

Про розмах нелегальної торгівлі отрутами для риби свідчить випадок, коли торгівцю з Бродів – Мойсею Бауману прийшла посилка з Лондона із 750 кг отрути. Завдяки пильності галицьких митників її було виявлено, конфісковано і відправлено назад у Лондон.¹⁷

Примітивне ведення рибного господарства, яке практикувалось у Галичині, полягало не на виловлюванні риби сітками, а у спусканні цілого ставу. І за цю справу брались євреї, які платили 30 корон за один гектар водного дзеркала, при чому вони заробляли на цьому у 3-4 рази більше, коли продавали виловлену у ставку рибу.¹⁸

Слід відмітити, що мисливські та рибальські товариства намагались впливати на ситуацію з монополізацією євреями торгівлі рибою та дичиною,

¹³ Schult W sprawie wykonania ustawy łowieckiej//Łowiec – 1899. – №2. – S.18-19.

¹⁴ Świątorzecki B. Podstawy łowiectwa oraz zarys teorii strzału śrutowego/ Bolesław Świątorzecki . – Wilno: Wydanie nakładem F.Zawadzkiego, n.a – S. 41-48.

¹⁵ Reuman M. Gospodarstwo łowieckie z historią starożytną łowiectwa polskiego. – Warszawa: Drukarnia Orgelbranda, 1845. S. 635.

¹⁶ Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S.

¹⁷ Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S 85.

¹⁸ Wiedza i życie. Serya IV. – Tom VII. – Lwów-Warszawa: Wydawnictwo związku naukowo-literackiego we Lwowie, 1910. – S. 43-55.

закликаючи до свідомості мисливців, щоб вони не продавали та не обмінювали мисливську продукцію у єврейських перекупщиків, а здавали її у християнські магазини.¹⁹ З цією метою у Кракові у 1896 році була організована «Спілка торгівлі рибою», яка торгувала рибою та раками на християнських засадах.²⁰

Вплив єврейської культури на торгівлю дичиною у Галичині кінця XIX – початку XX ст. [Text]: матер. Дев'ятої міжнародної наукової конференції (29-30 жовтня 2015 р., Дніпропетровськ) / за наук. ред. академіка НАН України Смолія В.А., проф. Ченцова В.В. – Дніпропетровськ: Університет митної справи та фінансів – С. 93-95.

¹⁹ Drobiazgi myśliskie // Łowiec Polski. – 1913. – № 1. – S.14.

²⁰ Handlowa spółka rybacka w Krakowie // Okólnik. – 1897. – № 30. – S.31.